

Wpływ Krajowego Programu Rolnośrodowiskowego na ograniczenie zużycia środków ochrony roślin

Tomasz Motyka

Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego

07.11.2005

Kraków

Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004-2006

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW
w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na wspieranie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt, objętej planem rozwoju obszarów wiejskich

„Rozporządzenie określa szczegółowe warunki i tryb udzielania, wstrzymywania, zwracania i zmniejszania pomocy finansowej na wspieranie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt (programu rolnośrodowiskowego), zwaną dalej „płatnością rolnośrodowiskową”, objętej planem rozwoju obszarów wiejskich, zwanym dalej „Planem”, a także przestrzenny zasięg wdrażania tego działania.”

Finansowanie programu

- ✳ Finansowanie Działania 4: 80 % UE, 20 % PL
- ✳ Kwota na Program Rolnośrodowiskowy na lata 2004 - 2006: **348,9 mln EUR**
- ✳ Średnia płatność: 120 EUR/ha/rok

Cele Programu Rolnośrodowiskowego

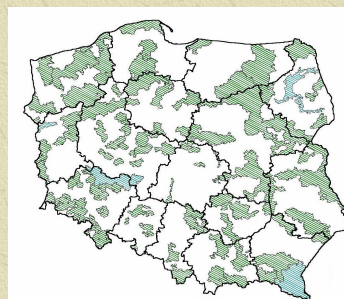
- ✳ promocja systemów produkcji rolniczej prowadzonych w sposób zgodny z wymogami ochrony środowiska (przeciwdziałanie zanieczyszczeniom wód, erozji gleb), ochrony i kształtowania krajobrazu, ochrony zagrożonych wyginięciem gatunków dzikiej fauny i flory oraz ich siedlisk;
- ✳ ochrona zasobów genetycznych zwierząt gospodarskich;
- ✳ poprawa stanu świadomości ekologicznej wśród społeczności wiejskiej.

Pakiety Programu Rolnośrodowiskowego

Pakiety w latach 2004-2006:

1. „rolnictwo zrównoważone” – **strefy priorytetowe**
2. „rolnictwo ekologiczne” – cały kraj
3. „utrzymanie łąk ekstensywnych” – **strefy priorytetowe**
4. „utrzymanie pastwisk ekstensywnych” – **strefy priorytetowe**
5. „ochrona gleb i wód” (wsiewki poplonowe, międzyplon ozimy, międzyplon ścierniskowy) – cały kraj
6. „tworzenia stref buforowych” – cały kraj
7. „ochrona lokalnych ras zwierząt gospodarskich” – cały kraj

Strefy priorytetowe w KPR

Ogólne wymogi

- ✦ Powierzchnia gruntów rolnych w gospodarstwie – min. 1 ha
- ✦ Zobowiązanie się do przestrzegania ZDPR oraz zobowiązań poszczególnych pakietów
- ✦ Pakiety rolnośrodowiskowe będą realizowane przez rolnika zgodnie z planem działalności rolnośrodowiskowej

Ogólne wymogi

- ✦ Na poziomie gospodarstwa rolnik może wdrażać **równocześnie 3 pakiety** (z dowolną liczbą opcji i wariantów).
- ✦ Rolnicy zajmujący się rolnictwem ekologicznym (S02) na terenie stref priorytetowych będą mogli wdrażać dodatkowo pakiety: (K02) - tworzenie stref buforowych, (P01) – utrzymanie łąk ekstensywnych, (P02) – utrzymanie pastwisk ekstensywnych i (G01) – ochrona lokalnych ras zwierząt gospodarskich.
- ✦ Pakiety rolnictwa zrównoważonego (S01) i ekologicznego (S02) lub pakiety rolnictwa ekologiczne (S02) oraz ochrona gleb i wód (K01) nie mogą być łączone na poziomie gospodarstwa.

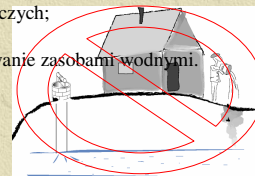
Zasady łączenia pakietów

N-pakiety wykluczające się, T-pakiety można łączyć, TW-pakiety można łączyć tylko w strefach priorytetowych

Pakiety	S01	S02	P01	P02	K01	K02	G01
Rolnictwo zrównoważone (S01)		N	TW	TW	TW	TW	TW
Rolnictwo ekologiczne (S02)	N		TW	TW	N	T	T
Utrzymanie łąk ekstensywnych (P01)	TW	TW		TW	TW	TW	TW
Utrzymanie pastwisk ekstensywnych (P02)	TW	TW	TW		TW	TW	TW
Ochrona wód i gleb (K01)	TW	N	TW	TW		T	T
Tworzenie stref buforowych (K02)	TW	T	TW	TW	T		T
Ochrona rodzimych ras (G01)	TW	T	TW	TW	T	T	

Zwykła Dobra Praktyka Rolnicza

- ✦ stosowanie i przechowywanie nawozów;
- ✦ rolnicze wykorzystanie ścieków na terenie gospodarstwa;
- ✦ rolnicze wykorzystanie komunalnych osadów ściekowych;
- ✦ zasady stosowania środków ochrony roślin;
- ✦ gospodarowanie na użytkach zielonych;
- ✦ utrzymywanie czystości i porządku w gospodarstwie;
- ✦ ochrona siedlisk przyrodniczych;
- ✦ ochrona gleb;
- ✦ ochrona wód i gospodarowanie zasobami wodnymi.

Pakiet: Rolnictwo zrównoważone (S01) - wymogi

- ✦ Przestrzeganie prawidłowego doboru i następstwa roślin, zapewniającego ograniczenie rozwoju szkodników, redukcję zachwaszczenia oraz ograniczenie strat azotu.
- ✦ Jako **minimum** obowiązują **3 gatunki roślin** w zmianowaniu.
- ✦ Dany gatunek może być uprawiany na tym samym polu **nie dłużej niż 2 lata**.
- ✦ **Udział zbóż** w strukturze zasiewów nie więcej niż **66% obszaru gruntów ornych**.

Pakiet: Rolnictwo zrównoważone (S01) - wymogi

- ✦ **Opracowanie i dostosowanie planu nawozowego**, opartego na analizie gleby oraz corocznie wykonywanym bilansie azotu.
- ✦ **Maksymalne nawożenie gruntów ornych azotem do 150 kg N/ha/rok, a trwałych użytków zielonych do 120 kg N/ha/rok.**
- ✦ **Maksymalna obsada zwierząt do 1,5 DJP/ha** powierzchni paszowej
- ✦ **Zachowanie na terenie gospodarstwa powierzchni trwałych użytków zielonych oraz ostoi dzikiej przyrody, tzw. użytków przyrodniczych** (oczka wodne, zadrzewienia, miedze, torfowiska).
- ✦ **Platność za pakiet „Rolnictwo zrównoważone”: 160 zł/ha rocznie**

Pakiet: Rolnictwo ekologiczne (S02) - wymogi

- ✘ Prowadzenie produkcji rolnej, zgodnie z regulami określonymi w „Ustawie o rolnictwie ekologicznym” i w przepisach UE.
- ✘ Zachowanie na terenie gospodarstwa powierzchni **trwałych użytków zielonych oraz ostoi dzikiej przyrody**, tzw. użytków przyrodniczych (oczka wodne, zadrzewienia, miedze, torfowiska).

Pakiet: Rolnictwo ekologiczne (S02)- płatności

Uprawy rolnicze (bez certyfikatu)	680	PLN/ha/rok
Uprawy rolnicze (z certyfikatem)	600	
Trwałe użytki zielone (bez certyfikatu)	330	
Trwałe użytki zielone (z certyfikatem)	260	
Uprawy warzywnicze (bez certyfikatu)	980	
Uprawy warzywnicze (z certyfikatem)	940	
Uprawy specjalne - sadownicze i jagodowe (bez certyfikatu)	1800	
Uprawy specjalne - sadownicze i jagodowe (z certyfikatem)	1540	

Pakiet: Utrzymanie łąk ekstensywnych (P01)

- ✘ półnaturalne łąki jednokośne – wykaszanie ręczne (P01a01)
- ✘ półnaturalne łąki jednokośne – wykaszanie mechaniczne (P01a02)
- ✘ półnaturalne łąki dwukośne (P01b)

Utrzymanie łąk ekstensywnych – poziom wsparcia

- ✘ Półnaturalne łąki jednokośne:
 - Półnaturalne łąki jednokośne – wykaszanie ręczne **1030 PLN/ha/rok.**
 - Półnaturalne łąki jednokośne – wykaszanie mechaniczne **400 PLN/ha/rok.**
- Półnaturalne łąki dwukośne **880 PLN/ha/rok**

Wariant 1. Półnaturalne łąki jednokośne

- ✘ łąki bagienne (turzycowiska i mechowiska), łąki trzęślicowe, łąki ciepłolubne - niska wartość paszowa, specyficzny typ ekosystemu i rzadka flora (miejsca gniazdowania i żerowania ptaków, np. batalion, dubelt, wodniczka, wzrost retencji wodnej).
- ✘ tradycyjne użytkowanie - głównie koszenie raz w roku lub rzadziej, niekiedy połączone z ekstensywnym wypasem.

Wariant 1. Półnaturalne łąki jednokośne wymogi

- ✘ **zakaz** stosowania następujących praktyk: przyorywanie, wałowanie, budowa nowych systemów melioracyjnych, **stosowanie pestycydów** i dosiewanie nasion, w celu zachowania cech siedliska i runi;
- ✘ wypas możliwy przy obsadzie do 0.5 DJP/ha;
- ✘ **termin koszenia nie wcześniej niż 1 lipca** (15 sierpnia dla łąk trzęślicowych);
- ✘ wykaszanie ręczne lub mechaniczne przy użyciu lekkiego sprzętu i **usunięcie biomasy**;
- ✘ **stosowanie właściwej techniki koszenia**, tj. koszenie od środka do zewnątrz, dając szansę ucieczki wysiadującym ptakom, ich pisklętom czy ssakom (zając, sarna); stosowanie wypłaszaczy;

Wariant 2: Półnaturalne łąki dwukośne

- * półnaturalne, żyzne łąki nizinne i górskie na siedliskach świeżych i wilgotnych, bogate pod względem florystycznym i faunistycznym (cenne gatunki ptaków).
- * obejmują spontaniczne zbiorowiska roślinne, wyłączając te, które powstałe ze sztucznie wprowadzonych mieszanek siewnych.
- * **łąki rajgrasowe** – na niżu i w niższych położeniach górskich, występujące na siedliskach tzw. świeżych (umiarkowanie wilgotnych);
- * **łąki kaczęcowe** – niż i niższe położenia górskie, na siedliskach wilgotnych oraz w strefie długotrwałych zalewów.

Pakiet: Półnaturalne łąki dwukośne wymogi

- * zakaz stosowania następujących praktyk: przyorywanie, wałowanie, budowa nowych systemów melioracyjnych, dosiewanie nasion, w celu zachowania cech siedliska i runi;
- * **stosowanie pestycydów i herbicydów jest zabronione.**
- * z wyjątkiem selektywnego i miejscowego niszczenia uciążliwych chwastów (np. z zastosowaniem mazaczy herbicydowych);
- * **wapnowanie i ograniczone nawożenie azotem (do 60 kg/ha/rok) jest dopuszczalne**

Wariant 2: Półnaturalne łąki dwukośne wymogi

- * w przypadku użytkowania kośno-pastwiskowego kontrolowany wypas kwaterowy (np. przenośne płoty elektryczne) lub wypas wolny, przy maksymalnej obsadzie stada nie większej niż 1,0 DJP/ha
- * opóźnienie pierwszego pokosu do **1 lipca**;
- * **stosowanie tzw. wyplaszaczy**, tj. zamontowanych w przedniej części ciągnika (przed urządzeniem koszącym) specjalnych łańcuchów oraz zachowanie właściwej techniki koszenia, tj. koszenie łąki od środka do zewnątrz.

Utrzymanie pastwisk ekstensywnych (P02)

- * Pastwiska na murawach ciepłolubnych (**wariant P02a**) – **300 PLN/ha/rok - na pastwiskach użytkowanych ekstensywnie, zaliczanych do zbiorowisk muraw ciepłolubnych**
- * Pastwiska nizinne (wypas tradycyjny) **wariant P02b – 400 PLN/ha/rok - na pastwiskach nizinnych, ekstensywnie użytkowanych, występujących na siedliskach świeżych i wilgotnych**
- * Pastwiska górskie **wariant P02c - na pastwiskach górskich, ekstensywnie użytkowanych :**
 - Do 350 m n.p.m. – **230 PLN/ha/rok**
 - > 350 m n.p.m. – **560 PLN/ha/rok**

Cele pakietu P02 „Utrzymanie pastwisk ekstensywnych”

- * Przywrócenie lub zachowanie ekstensywnych wypasów na półnaturalnych pastwiskach w sposób gwarantujący utrzymanie walorów florystycznych i miejsc przebywania gatunków zagrożonych wyginięciem

Wariant 1: Pastwiska na murawach ciepłolubnych (Kod: P02a)

- * **zakaz stosowania** praktyk, takich jak: przyorywanie, wałowanie, budowa nowych systemów melioracyjnych, stosowanie wapnia, ścieków, **herbicydów lub pestycydów** i dosiewanie nasion
- * **w uzasadnionych przypadkach dopuszcza się stosowanie ograniczonych ilości wapna oraz punktowe usuwanie chwastów herbicydami;**
- * wolny wypas owiec, kóz i krów, kontrolowany, obsada do 0,5 DJP/ha;
- * urządzenie na pastwiskach wodopojów i systematyczne uzupełnianie wody w przypadku gdy nie ma możliwości zorganizowania przenośnych poideł dla wypasanych zwierząt.

Wariant 2: Pastwiska nizinne z wypasem tradycyjnym (Kod:P02b)

- ❌ rezygnacja ze stosowania praktyk, takich jak: przyorywanie, wałowanie, budowa nowych systemów melioracyjnych i dosiewanie nasion, w celu zachowania cech siedliska i runi;
- ❌ ograniczenie nawożenia azotem ze wszystkich źródeł w ilości do 60 kg/ha/rok w dawkach podzielonych;
- ❌ sezon pastwiskowy od 20 maja do 15 października;
- ❌ wypas obejmie bydło, konie lub owce, przy obsadzie nie większej niż 1,0 DJP/ha;
- ❌ dopuszczalne jest tylko selektywne i miejscowe niszczenie uciążliwych chwastów (np. z zastosowaniem mazaków herbicydowych).

Wariant 3: Pastwiska górskie (Kod: P02c)

- ❌ zakaz stosowania praktyk, takich jak: przyorywanie, wałowanie, budowa nowych systemów melioracyjnych i dosiewanie nasion, w celu zachowania cech siedliska i runi; w uzasadnionych przypadkach dopuszcza się stosowanie ograniczonych ilości wapna
- ❌ nawożenie azotem ze wszystkich źródeł w ilości do 60 kg/ha/rok;
- ❌ wypas obejmie bydło, konie lub owce a także inne zwierzęta po uzgodnieniu z doradcą
- ❌ sezon pastwiskowy od 20 maja, co najmniej 90 dni;
- ❌ urządzenie na pastwiskach wodopojów i systematyczne uzupełnianie wody, jeżeli nie ma możliwości zorganizowania przenośnych poidel dla wypasanych zwierząt;
- ❌ wypas rotacyjny lub ze stałym nadzorem nad zwierzętami przy obsadzie 1,0 DJP/ha pastwiska;
- ❌ wykaszanie niedojadów w okresie lipiec-sierpień i usuwanie biomasy;
- ❌ dopuszczalne jest tylko selektywne i miejscowe niszczenie uciążliwych chwastów (np. z zastosowaniem mazaczy herbicydowych).

Ochrona gleb i wód – Kod: K01

- ❌ Wsiewki poplonowe
- ❌ Międzyplon ozimy
- ❌ Międzyplon ścierniskowy

Wsiewki poplonowe

- ❌ Minimalna powierzchnia: 1 ha, zastosowanie na całym polu.
- ❌ Wsiana mieszanka traw; utrzymanie wsiewki w ściernisku przez zimę.
- ❌ Sprzątnięcie słomy z całego pola po żniwach w celu ułatwienia naturalnej regeneracji trawy i roślinności zielonej.
- ❌ Stosowanie obornika tylko w przypadkach koniecznych.
- ❌ Niestosowanie pestycydów, z wyjątkiem selektywnego i miejscowego niszczenia uciążliwych chwastów.
- ❌ Wypas dopuszczalny przy obsadzie bydła do 0,4 DJP/ha.
- ❌ Rozpoczynanie zabiegów agrotechnicznych po 1 marca.
- ❌ Działanie to może być stosowane na różnych polach w gospodarstwie w ciągu 5 lat.

Platność – 330 PLN/ha

Międzyplon ścierniskowy i ozimy

- ❌ Zaniechanie stosowania nawozów mineralnych, organicznych i wapniowych, z wyjątkiem obornika.
- ❌ W okresie zimy 33 % gruntów ornych danego gospodarstwa pokryte roślinnością.
- ❌ W zależności od rzeźby terenu i uprawianych gatunków roślin, obsiew pola:
 - międzyplon ścierniskowy – bobikiem, kapustą pastewną, rzepą ścierniskową, lubinem żółtym i wąskolistnym, peluszką, słonecznikiem, wyką siewną, rzepakiem jarym, rzodkwią oleistą, gorczycą, seradelą lub facelią
 - międzyplon ozimy – mieszanką wyki z żytem, żytem
- ❌ Termin obsiewu najpóźniej do 30 września.
- ❌ Wznowienie zabiegów agrotechnicznych po 1 marca.

Platność – 520 PLN/ha/rok (ścierniskowy) i 570 PLN/ha/rok (ozimy)

Tworzenie stref buforowych (K02)

- ❌ 2-metrowe strefy buforowe i miedze śródpolne na glebach słabych – 18 PLN/100mb/rok
- ❌ 5-metrowe strefy buforowe i miedze śródpolne na glebach słabych – 46 PLN/100mb/rok
- ❌ 2-metrowe strefy buforowe i miedze śródpolne na glebach dobrych – 26 PLN/100mb/rok
- ❌ 5-metrowe strefy buforowe i miedze śródpolne na glebach dobrych – 64 PLN/100mb/rok

Wymogi dla K02 „Tworzenie stref buforowych”

- ✘ **zakaz stosowania** nawozów i **chemicznych środków ochrony roślin**;
- ✘ **zakładanie** odpowiedniej **strefy buforowej**, oddzielającej pole od krawędzi skarpy rowu lub między rozdzielającej większą połąć pola, **poprzez obsianie odpowiednio dobraną mieszanką traw**;
- ✘ w celu wyeliminowania niepożądanego rośliności w trakcie formowania się strefy, będzie ona wykaszana;
- ✘ po osiągnięciu stanu docelowego strefa będzie **koszona raz na rok**, nie wcześniej niż **15 lipca**;

Zachowanie lokalnych ras zwierząt gospodarskich –
Kod: G01

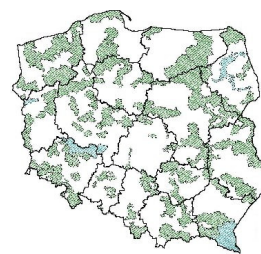
- ✘ **Bydło** – polskie czerwone, białogrzbiecie (1080 PLN/szt/rok);
- ✘ **Konie** – konik polski, konie huculskie, małopolskie, śląskie (1300 PLN/szt/rok);
- ✘ **Owce** – wrzosówka, świniarka, olkuska, polskie owce górskie odmiany barwnej, merynos barwny, uhruskie, wielkopolskie, żelaźnieńskie, korideil, pomorskie (310 PLN/szt/rok)

Zachowanie lokalnych ras zwierząt gospodarskich – Kod: G01

- ✘ Udział w programie ochrony zasobów genetycznych zwierząt danej rasy;
- ✘ Bydło, konie i owce wymienionych wyżej ras hodowane jako stada wydzielone lub jako uzupełnienie stad innych ras.
- ✘ Liczebność stada co najmniej:
 - ◆ 4 krowy lub
 - ◆ 3 klacze lub
 - ◆ 5 matek owcy olkuskiej lub
 - ◆ 10 matek owiec pozostałych ras, wpisanych do ksiąg zwierząt hodowlanych danej rasy.
- ✘ Wpis zwierząt do ksiąg hodowlanych i prowadzenie dokumentacji hodowlanej stada.

Przestrzenne aspekty wdrażania programu rolnośrodowiskowego

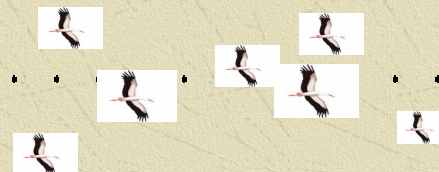

w sumie 1,2 mln ha, w tym:
S01 - 210 tys. ha,
S02 - 200 tys. ha,
P01 i P02 - 220 tys. ha,
K01 i K02 - 570 tys. ha,
G01 - ponad 20 tys. sztuk,

Rozmieszczenie stref priorytetowych KPR
Strefy Priorytetowe (SP) - zielone pola,
SP typu Obszary Przyrodniczo Wrażliwe – niebieskie pola.

Procedury ubiegania się o uczestnictwo w Programie

1. Przygotowanie:
 - ✘ wniosku rolnośrodowiskowego
 - ✘ planu działań rolnośrodowiskowych na 5 lat
 - ✘ mapy działek gospodarstwa
 - ✘ skompletowanie potrzebnych załączników;
2. Złożenie w/w dokumentów w biurze terenowym ARiMR
3. Przyjmowanie i rozpatrywanie wniosków 2 x do roku (do 15.06 i do 31.12)

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

